

LES INFLUENCIES ALEMANYES I LIONESES SOBRE LA IL·LUSTRACIÓ DELS LLIBRES GOTICS DE LA CORONA D'ARAGO ⁽¹⁾

per RAMON ESQUERRA

MANCA una història del llibre a la península on hom pugui seguir la seva evolució a través de les èpoques i les influències que les tendències artístiques imperants hagin exercit sobre l'ornamentació i decoració dels llibres. Manca també en absolut una obra on s'estudii, mal que sigui sumàriament, el llibre il·lustrat dels pobles hispànics, considerant aquesta il·lustració com un element artístic i iconogràfic. Fins fa uns quants anys sols es comptava amb els estudis monogràfics sobre determinades miniatures i escoles de miniaturistes. Avui el llibre de Domínguez Bordona, *La Miniatura Española*, ens ofereix un estudi bastant extens del període en què la miniatura és el sol procediment conegut per a il·lustrar els llibres.

Pel que fa referència al gravat, està encara per fer la història del gravat a Espanya, i són comptats, i gairebé sempre sense cap valor, els articles dedicats a les il·lustracions d'algun llibre. La sola obra que té un veritable interès és el catàleg de Martí Kurtz ⁽²⁾, que és un cens dels gravats espanyols del segle xv. El fet que no sigui sinó un inventari dels gravats fa que, a desgrat del seu valor pràctic indiscutible, no tingui l'interès que hauria tingut si a les descripcions l'autor hagués afegit el comentari escaient sobre el valor artístic del gravat, les fonts d'inspiració dels gravadors i les diverses

(1) Aquestes notes constitueixen un fragment del llibre inèdit *Orígens del gravat a les terres catalanes (14.. - 1540)*.

(2) *Handbuch der Iberischen Bildrucke des XV Jahrhundert* (Leipzig, 1931).

La il·lustració dels llibres gòtics de la Corona d'Aragó

tècniques emprades, elements tots que haurien contribuït a fer d'aquest llibre una veritable història del gravat quatre-centista a la península, en situar-lo respecte a les altres escoles europees de gravadors i d'il·lustradors de llibres.

El llibre de Lyell *Early Book Illustration in Spain* tampoc no dona aquests detalls. Té més valor com a repertori iconogràfic que com un assaig històric o artístic sobre la il·lustració del llibre peninsular.

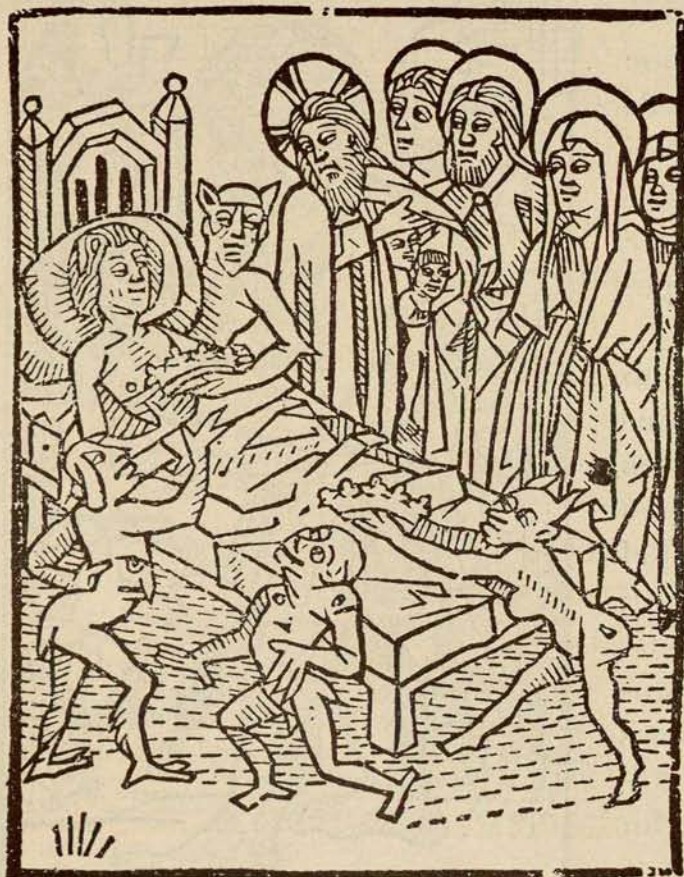
I val a dir que el tema s'ho mereix. Encara que el nombre d'estampes espanyoles del segle xv i dels primers anys del xvi – és a dir, del període gòtic – que s'han conservat sigui molt petit comparat amb el de les franceses, alemanyes i italianes que emplen les grans col·leccions europees, l'abundor de llibres amb il·lustracions compensa aquesta pobresa.

Sols en els incunables la proporció entre el nombre de llibres amb il·lustracions i el total de llibres impresos és molt superior al d'altres nacions d'Europa, Anglaterra per exemple. Dels 900 incunables espanyols coneguts n'hi ha 200 que porten un o més gravats. La proporció a Anglaterra és sols d'un deu per cent. Els impressors de terres ibèriques, sempre que poden, introdueixen

Gravat del *Isopet* saragossà de 1489. El tipus iconogràfic és el de les edicions alemanyes i lioneses. La fusta gastada fa pensar que potser procedeix directament de l'estranger

enmig del text dels llibres, en la portada o en el verso d'aquesta, vingui o no vingui a to, un gravat, sigui de la mena que sigui, per enriquir-los, gravats que són generalment estampes de temes religiosos i que provenen d'altres edicions o potser dels stampers que

Gravat del *Arte de bien morir*, imprès a Saragossa cap a 1484. Es d'origen alemany i fou copiat en l'edició catalana del mateix llibre

les venien al públic en fulls solts. Així no és estrany de trobar enmig de llibres d'història imatges d'algun sant i sobretot estampes del Calvari, que, pel seu tema, no hi escauen massa.

Tres són les influències que es deixen sentir més en la tipografia i en la il·lustració dels nostres llibres: la italiana, l'alemanya i la francesa. Els Països Baixos que tanta influència tingueren anys després, en els temps de la gran expansió espanyola, no tenen durant el primer terç del segle XVI — és a dir, en el temps del gravat gòtic — una importància vistent. Itàlia, que fou potser el lloc d'on vingueren els més primitius portadors de l'art de la impremta, influí decisivament en la decoració dels llibres peninsulars. Durant el període incunable i la primera part del segle XVI, la influència italiana es deixa sentir particular-

La il·lustració dels llibres gòtics de la Corona d'Aragó

ment a les nostres terres, on Barcelona i València eren els ports de partença de la península cap a Itàlia. Altrament els darrers anys del segle xv i el segle xvi són temps en els quals la literatura, les arts i els costums d'Itàlia influeixen decisivament en els de les terres hispàniques, tant a Castella com als pobles de la Corona d'Aragó. No és estrany, doncs, que l'aspecte dels llibres s'adapti fàcilment a aquelles tendències artístiques que tan bé escauen al seu contingut.

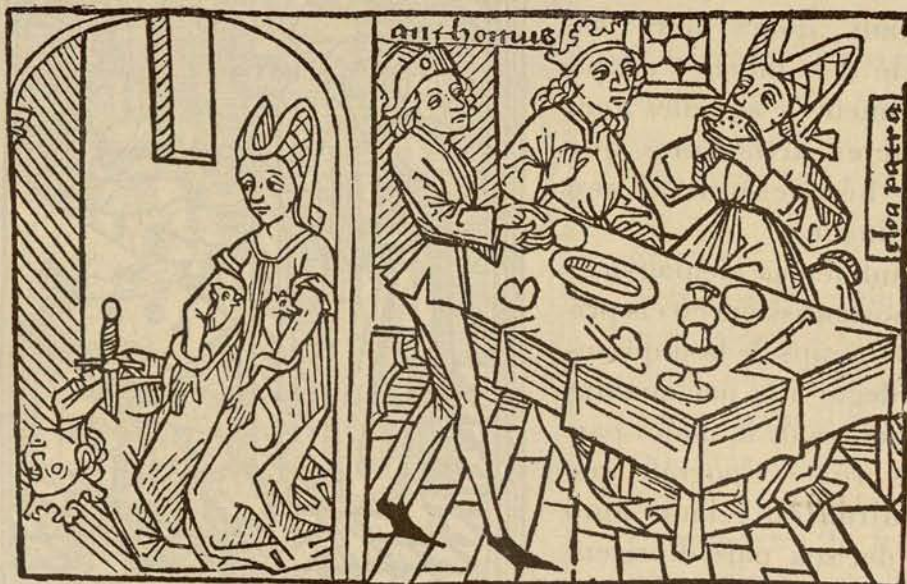
La influència alemanya és importantíssima en els primers temps de la impremta, degut a la nacionalitat alemanya de la major part dels primers tipògrafs, que seguiren en relació amb els del seu país d'origen. La gran via de comerç que venia de la Vall del Rin, travessant la del Roine, passant per Perpinyà i els Pirineus, seguia el curs de la Tet i el Segre i arribava a Saragossa, i a les terres

mediterrànies de la Corona d'Aragó portà segurament, amb les influències alemanyes, les influències dels centres tipogràfics francesos que trobà en el seu camí. De manera semblant i per la ruta de Compostela, que des dels primers temps de l'edat mitjana conduïa els pelegrins europeus al Sepulcre de Sant Jaume, arribaren a Castella les influències franceses.

Gravat del *Tesoro de la Pasió*, (Saragossa, P. Hurus, 1494). Es adaptació d'una de les estampes de la sèrie coneguda amb el nom de *passió Delbecq-Schreiber*, apareguda cap a 1480

A les nostres terres la influència més vistent de totes les franceses és la de Lió, centre tipogràfic que serví sovint d'intermediari en l'aprofitament de planxes procedents dels tallers tipogràfics alemanys. Cal remarcar també la presència de planxes procedents de *Llibres d'hores* parisencs en impressions de les nostres terres, especialment a Catalunya, on l'impressor Carles Amorós, provençal que

Les estampes del llibre de Boccaccio *Mujeres ilustres*, imprès per Pau Hurus en 1494, són les mateixes que trobem en l'edició augsburguesa de 1479, feta per Sorg

treballà a Barcelona durant la primera meitat del segle XVI, gran aprofitador de gravats estrangers, fa servir orles que procedeixen de les «*Heures à l'usage de Rome*» (1498) sortides del taller de l'impressor parisenc Philippe Pigouchet, un dels primers tipògrafs que treballaren a la capital francesa, i fins trobem dos gravats procedents d'aquesta edició en la *Vita Christi*, de Sor Isabel de Villena, que imprimí en 1527 (1).

(1) El Sr. Miquel i Planas, ha reproduït aquestes dues estampes en el vol. II de la seva *Bibliofilia* 400, 13 i 16.

La il·lustració dels llibres gòtics de la Corona d'Aragó

En el primer temps de la impremta peninsular els gravats són gairebé sempre aprofitats de còpies d'edicions estrangeres, i fins i tot els mateixos que trobem en edicions alemanyes i franceses anteriors. Abunden sobretot els gravats d'origen i d'inspiració alemanya, degut al fet, ja esmentat, d'ésser alemanys gairebé tots els impressors del període incunable. Segurament en venir a terres hispàniques, els impressors portaven de la seva terra planxes procedents d'edicions fetes anys enrera als grans centres tipogràfics d'Alemanya.

En arribar i establir-se a les nostres terres aquests impressors relacionats entre si fan un gran intercanvi de planxes, i veiem repetir-se uns mateixos gravats – el mateix tema, la mateixa planxa – en els diversos centres peninsulars. Pot seguir-se el viatge que feren a través de les seves diferents edicions en llocs diversos de la península.

Els Hurus durant el segle xv i Jordi Coci en el cinc-cents fan de Saragossa un centre tipogràfic d'enorme influència a la Corona d'Aragó i fins i tot en altres regions de la monarquia espanyola. Gravats emprats per aquests impressors els trobem no sols a Barcelona i València, sinó també a Castella i Andalusia.

Els Hurus són els intermediaris entre els impressors lionesos i els catalans i valencians. I per Lió vénen a la península, durant el segle xv i quan els impressors primitius ja s'hi han establert, les planxes alemanyes.

L'edició saragossana de les faules d'Isop en castellà feta per Joan Hurus en 1489 ⁽¹⁾ va il·lustrada profusament. Els mateixos gravats els trobem precedentment a Lió, en l'edició de les *Faules d'Esopo*, de 1480, feta per Nicolau Philippe i Marc Reinhart, i, en 1484, en una altra edició també lionesa del mateix llibre ⁽²⁾. Els gravats d'aquestes edicions lioneses són còpia dels d'una edició feta a

(1) Salvà, 1795; Haebler – *Bibliografía Española del Siglo XV*, n.º 6; J. M.ª Sánchez *Bibliografía Aragonesa del Siglo XV*, n.º 17. Vegeu en aquest darrer reproduccions de gravats d'aquest llibre en la p. 42.

(2) Claudin, *Histoire de l'imprimerie en France* III, p. 120-123.

Estrasburg pels mateixos anys, que copien alhora els de l'edició de 1477, impresa a Ulm per Gunther Zainer (1).

Aquest circuit Alemanya-Lió-Saragossa s'observa en un altre llibre també clàssic com l'*Isop* en les bibliografies incunables de tots els països: el famós *Mirall de la Vida Humana*, del qual es coneixen tantes edicions en tots els idiomes europeus. En 1491 Pau Hurus imprimeix una edició castellana d'aquest llibre, amb el

Els gravats del *Spejo de la vida Humana* (Saragossa, 1491) reproduïxen els de les edicions estrangeres

títol de *Espejo de la Vida Humana* (2), il·lustrada amb 39 xilografies. Aquests gravats són còpies dels de l'edició lionesa de 1482 (3) *Miroir de la vie humaine* feta per Philippe et Reinhart,

(1) Vegeu els gravats d'aquesta edició primitiva d'Ulm en el vol. V, núms. 107-299, del llibre de Schram *Bilderschmuck der Fruhdrucke*, Leipzig, 14 vols. (en publicació). Vegeu també Muther *Die Deutsche Bücher-illustration 1460-1530*, Munic, 1884, 2 vols. 4.º. També porta aquests gravats l'edició d'Augsburg de 1486. Els reproduïx Schram, ob. cit., VIII, números 100-283.

(2) Hain, 13954; Haebler, ob. cit., n.º 579; Sánchez, ob. cit., n.º 29. Hi ha reproducció d'alguns d'aquests gravats en Sánchez, p. 69, i Haebler, *Tipografía Ibérica del siglo XV*, p. 72.

(3) Claudin, ob. cit., III, p. 137.

La il·lustració dels llibres gòtics de la Corona d'Aragó

que copia a la vegada els de l'edició d'Augsburg de l'any 1479 per Gunther Zainer *Spiegel des menschlichenleben* (1).

L'*Exemplario contra engannos*, imprès per Pau Hurus en 1493 (2), va il·lustrat amb els mateixos gravats de l'edició d'Urach, 1481, per Konrad Funer: *Buch der alten Meisen* (3).

L'any 1494 Pau Hurus imprimeix l'edició castellana del *De claris mulieribus*, de Giovanni Boccacio, amb el títol de *Mujeres ilustras* (4). Els gravats són còpia de l'edició alemanya d'Augsburg 1479, feta per Anton Sorg, que a la vegada els copiava de l'edició d'Ulm, feta per Johann Zainer en 1473 (5).

Pau Hurus, seguint el costum de publicar aquells llibres que havien tingut més èxit a l'estranger, publicà en 1498 una de les millors obres il·lustrades del període incunable. Per la cura amb què foren dibuixades i gravades les seves il·lustracions, per la importància del tema tractat i pel gran nombre de vistes de ciutats tretes del natural, *El viatge a Terra Santa*, de Jaume Breidenbach, és un dels primers llibres on es surt del domini de l'art purament popular dels artesans i s'entra en el camp del gravat artístic. Les il·lustracions del *Viage de la tierra Sancta* (6) són del millor que s'ha fet en el ram dels gravats destinats al llibre durant el segle XVI, i foren fets per Erhart Reuwick, d'Utrecht, que acompanyà Breidenbach a Terra Santa. Així, doncs, ultra el valor artístic, aquests gravats tenen un enorme valor documental. Les vistes de ciutats i de monuments són fruit d'una observació directa.

(1) Vegeu els gravats d'aquesta edició en Schram II, núms. 701-754.

(2) Haebler, *Bibliografía*, núm. 340; Sánchez, ob. cit., núm. 37. Reproducció d'alguns d'aquests gravats en Sánchez, p. 89; Haebler, *Geschichte des Spanisches Frudruckers in Staumbaumen*, p. 808 i *Museo Español de Antigüedades*, t. II, p. 455; IV, p. 181.

(3) Reproduïts Schram, ob. cit., IX, núms. 280-406. Pot veure's la correspondència entre aquests gravats tenint en compte les reproduccions esmentades. Haebler, *Geschichte*, 308; Sánchez, p. 89; Sch., 386. Museo, II, p. 455; Sch., 395.

(4) Haebler, 52; Gallardo, 1406; Sánchez, ob. cit., núm. 45.

(5) Reproducció dels gravats alemanys de Sorg en Schram, ob. cit., IV, núms. 399-477. Els de Zainer, ibíd., 5 núms. 17-96. Hi ha reproduccions dels gravats de Saragossa en Lyell, *Early book illustration in Spain*, p. 32, 33 i 35. (Figs. 21-24.; Vindel, *Bibliografía gráfica*, núms. 43-45; Haebler, *Geschichte*, 309; Catàleg de la Col·lecció Pierpont Morgan, t. III, 145-146.

(6) Haebler, *Bibliografía*, núm. 75; Gallardo, 2946; Sánchez, ob. cit., núm. 61.

L'edició saragossana d'aquest llibre copia els gravats de l'edició maguntina de 1486. Apareixen a Lió en l'edició del llibre feta en

L'Exemplario contra los engaños y peligros del mundo, de Joan de Càpua, és un dels llibres incunables clàssics. Els gravats de l'edició saragossana de 1493 reproduïxen els de l'alemanya d'Urach (1481)

1488 per Michel Topie i Jacques Heremberck. Des de Lió aquests gravats passaren segurament a Saragossa (1).

L'aprofitament de planxes alemanyes no acaba amb el segle xv. En 1520 Coci imprimeix una edició de Titus Livi, els boixos de la

(1) Reproducció de 7 gravats de l'edició d'Hurus en Sánchez, p. 137, 139 i 141; altres 4 en Haebler, *Early Printers in Spain*, p. XVII; Vindel, *Bibliografía*, 42. La Biblioteca Nacional de Madrid posseeix 4 exemplars d'aquest llibre. Respecte a les edicions de Lió, vegeu Claudin, ob. cit., IV, p. 23 ss.

La il·lustració dels llibres gòtics de la Corona d'Aragó

qual vingueren a Saragossa des de Magúncia per mitjà dels impressors de Lió. L'edició alemanya primitiva està datada de 1505. Coci els emprà en 1520 en la seva edició de Livi, i posteriorment en altres edicions seves d'obres diverses. Així trobem un gravat d'aquesta sèrie en la tercera *Carta de relación*, de Cortés, impresa en 1523 (1).

Ara bé: en edicions fetes a Barcelona i a València trobem gravats que abans han estat emprats pels Hurus el segle xv i per Jordi Coci el xvi. Els boixos de l'edició saragossana incunable de les *Faules d'Isop* serveixen de model per als de l'edició catalana impresa a Barcelona per Joan Carles Amorós en 1550 (2). Els gravats catalans són una còpia grollera dels saragossans.

Conegut, doncs, aquest circuit Alemanya - Lió - Saragossa, caldria escatir quines foren les relacions entre els Hurus i Lió que motivaren aquesta continuada aparició a Saragossa de boixos alemanys passats per mans dels impressors de Lió. Claudin, en la seva *Histoire de l'Imprimerie en France*, en constatar aquesta aparició de boixos lionesos en mans dels Hurus, suposa que foren potser parents dels Hurz de Botwar, impressors de Lió pels anys en què Joan i Pau Hurus treballaven a Saragossa (3). El cognom Hurus, llatinització d'un Hurz o Hurtz alemany, permet de creure perfectament en aquest parentiu que fan versemblant la similitud dels noms i el fet d'ésser la impremta en els primers temps un ofici vinculat a unes quantes famílies que s'anaven estenent per l'Europa civilitzada i mantenien relacions contínues.

Però no cal recórrer a aquest parentiu per a explicar les relacions entre impressors de diferents terres. El fet que els impressors ven-

(1) H. Thomas, *Typography of Spanish XVI Century*, pp. 18-19 i reproducció de la portada de l'esmentada carta. *Ibid.*, lám. 18.

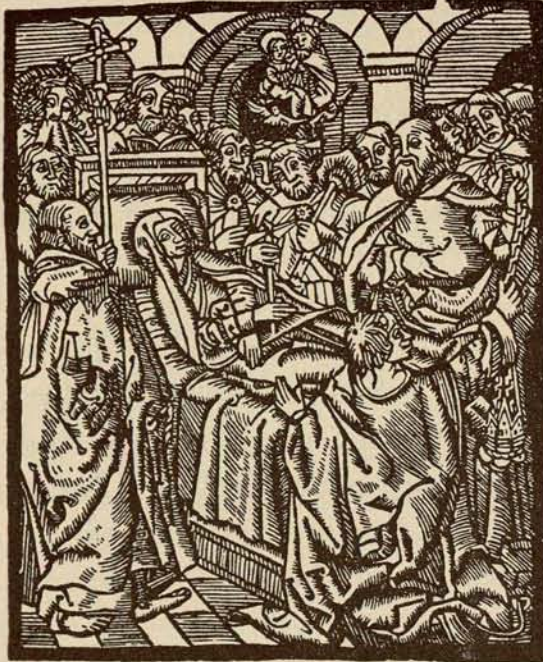
(2) Miquel i Planas, *Bibliofília*, I. 175. El mateix Miquel i Planas, ha reproduït els gravats barcelonins en la seva edició de les *Faules d'Isop* publicada en la *Biblioteca Catalana*.

(3) Claudin, *ob. cit.*, III, p. 137: «Après avoir passé à Lyon en 1482, les mêmes planches (es tracta de les del *Miroir de la vie humaine*) ont figuré dans une traduction espagnole du même ouvrage imprimée à Saragosse en 1491 par Jean Hurus, Hutz, ou Hurtz de Constance que nous avons quelque raison de croire parent ou allié des Hurz de Botwar imprimeurs établis à Lyon.»

guessin els materials ja emprats a d'altres companys de terres estrangeres no sols era molt corrent en els temps dels incunables i dels llibres gòtics, sinó que encara el mateix costum és seguit avui dia. Durant els primers segles i degut a la limitació dels mitjans emprats, aquesta pràctica tingué una extensió enorme. Tipus, caplletres, orles i gravats passaven d'uns impressors als altres amb gran facilitat, i els trobem en un curt espai de temps en mans d'impressors de llocs ben apartats.

Havem vist

Un estudi acurat del gravat dels Hurus i de Jordi Coci, en relació amb els dels altres centres tipogràfics peninsulars, permetria de conèixer exactament la influència decisiva que exercí Saragossa en la tipografia peninsular durant els primers temps de la impremta.

Aquest gravat que il·lustra una obra de Baltasar Sorio impresa a Barcelona en 1522, per Rosembach havia servit, cap a 1485, per a il·lustrar el *Missale Caesaraugustanum* que imprimí Hurus

com uns mateixos gravats, en l'espai de vint anys, recorren diverses ciutats alemanyes, passen a Lió i d'allí a Saragossa. D'aquesta ciutat, uns cops modificats i uns altres tal com vingueren de l'estranger, passen als diferents centres tipogràfics de la península.

EL QUIJOTE EN EL JAPÓN

por JUAN SUÑÉ BENAGES

TARDE empezaron los japoneses a leer en su propio idioma la mejor joya de nuestra literatura, tela labrada por las primorosas manos del divino Miguel Cervantes Saavedra, en la cual presiden las Gracias y las Musas. Nos referimos al inimitable *Quijote*, cuya obra fué vertida al japonés en las postrimerías del siglo XIX, saliendo de las prensas de Tokio, en 1896, una traducción libre hecha por Shoyo Matsui en la que se lee en su portada: «Donki - o Bokendan (The Aventuras of Don Quixote)».

Forman esta edición dos tomos en 8.º en un volumen, conteniendo el primero, además de la portada, una biografía, 114 páginas de texto y 4 de notas; y el segundo, 162 páginas de texto, 4 de notas y una advertencia.

Según referencias suministradas por el ilustre cervantista y bibliófilo Mr. Carl T. Keller, de Boston, en 1902 publicóse una edición japonesa abreviada y adaptada por los estudiantes japoneses por «The English Student» con una introducción escrita por Totaro Kuroyanagi, cuya portada dice: The story of Don Quixote. Retold by Calvin Dill Wilson. (Editress, Miss Umeku Tauda). Tokio: Eigaku - Shimpō - Sha... 1902.»

Facsímile de la cubierta y portada de la edición japonesa publicada en Tokio hacia 1910 son los grabados de la página siguiente.

Forma un tomo en 8.º de 148 páginas, impreso en caracteres japoneses y con ilustraciones por el contexto, copias de los graciosos dibujos del exuberante Tony Johannot. Ejemplar que figura en la Biblioteca del «Institut d'Estudis Catalans», de Barcelona.

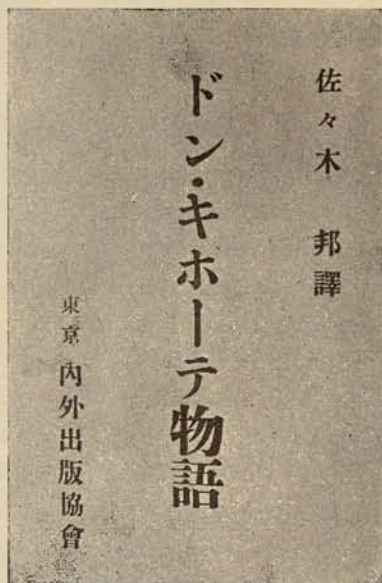
En 1914 vió la luz en Tokio una edición del *Quijote* traducida al japonés por Kuni Sasaki. Forma un volumen en 4.º de 13 hojas y 432 páginas que contienen la portada, lámina, prólogo del traductor, índice, texto y colofón.

Aunque reza en la portada que es una traducción completa, no es así, puesto que sólo contiene XXX capítulos abreviados de ambas partes de la sin par novela. Según dice el mismo traductor, tomó por modelo, para su trabajo, las traducciones inglesas de Shelton y de M. Jones.

Juan Suñé Benages

«Don Quijote. H. Simamura, y S. Katakami. — Yo (y Gue). — Tokio. — Toyo Ynsatsu Kabushi ki Kaisha. — Taisho Yonen. 1915».

Tal es la lectura de la portada de esta traducción, que forman dos tomos en 4.º de XXIX — 933 páginas el primero, conteniendo: facsímile de la portada de la primera edición impresa por Juan de la Cuesta, portada, una lámina en color, prólogo de Sanai Takata, prólogo de H. Shimamura, otro de S. Kataka-

Facsímile reducido de la cubierta y portada de la edición japonesa publicada en Tokio hacia 1910

mi, biografía de Cervantes, prólogo de una de las ediciones inglesas que sirvieron de modelo para la presente, índice, prólogo de Cervantes y texto de la primera parte del Quijote.

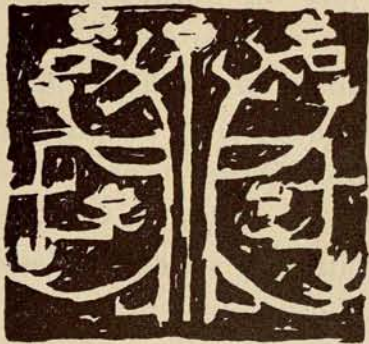
El tomo segundo XIII — 1029 páginas que contienen: facsímile de la portada de la edición príncipe, otra portada, una lámina en color, prólogo, índice y texto de la segunda parte.

Es una traducción completa del *Quijote* en lengua japonesa, adornada con el retrato de Cervantes y 26 láminas el tomo primero y 32 el segundo. Las portadas de ambos tomos son a varias tintas; y la impresión, hecha en caracteres japoneses. Don Quijote, traducido al japonés por Hoguetsu Shimamura y Shin Katayama, editado por Uetake — Shoin. Tokio. — 1915.

Forman dos tomos en 4.º figurando en el primero un frontispicio que es la reproducción de la portada de la edición príncipe impresa en Madrid en 1605. Portada de la obra en caracteres japoneses, lámina en colores en la que se ve

El Quijote en el Japón

a don Quijote y a Sancho caminando con sus bestias por los campos de Montiel. Vienen luego 3 hojas numeradas con una advertencia de los traductores. Vida y retrato de Cervantes que alcanzan XIII páginas, a las que siguen cuatro más conteniendo el prólogo de la primera parte y VIII para la tabla. Después de estos preliminares vienen 933 páginas de los LII capítulos de la misma, y otra sin numerar que hace el oficio de colofón.

ステンガルセ
 テーホキ・ンド
 月抱村島
 伸 上片
 譯 共

上

Facsimile reducido de la portada de la edición japonesa impresa en Tokio en 1915

salió el 10 de noviembre de 1915, la segunda el 20, y la tercera el 28 del mismo mes y año. Como se ve, en el extremo Oriente, se rinde culto a la mejor novela de nuestra literatura y a su inmortal autor. Don Quixote. Traducido del inglés al japonés por Kuni Sasaki. Tokio: Toado. 1916.

En 8.º, de VIII – 432 páginas comprendiendo la portada, dos láminas, prefacio, texto, una advertencia y colofón. Edición abreviada, propia para la juventud. The Adventuras Stores from Don Quixote, for children. Traducido por Kenzo Wadagakis y Hisanari Hoshino. Tokio: Shoeido. 1919.

En 8.º, de VI – 350 páginas. Edición propia para niños.

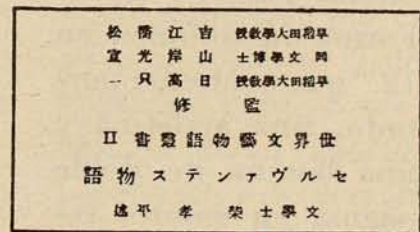
Don Quixote, traducido del inglés en lengua japonesa, por Takusuke Nagahashi, editado por Kin-no-Hoshi-Sha. – Tokio. 1924.

Comprende un volumen en 8.º, de 4 hojas sin numerar que contienen: portada pulcramente dibujada y tirada a dos tintas, negra y rosa; una lámina a varios

En el tomo segundo figura la misma reproducción de la portada de la edición príncipe, portada de la obra, una lámina en colores, y a continuación XI páginas para la tabla y VII numeradas con números arábigos conteniendo el prólogo de Cervantes, al que sigue la portada y portadilla de la segunda parte, empezando ésta en la página 1 y acabando el capítulo LXXIV en la 1029, a las cuales sigue otra sin numerar a guisa de colofón.

Traducción completa del *Quijote*, impresa con caracteres japoneses, adornada con láminas de Gustavo Doré y de algunos dibujos tomados de los de Tony Johannot.

Tres ediciones hizo el mismo editor en el espacio de 18 días: la primera, según el mentado editor,

— 院 書 教 文 —

Facsimile reducido de la portada de la edición japonesa publicada en Tokio en 1925

colores, brevísima advertencia y portadilla, cuyo verso está en blanco, y a continuación, el texto abreviado de ambas partes del *Quijote* que abarca 175 páginas. Edición muy bien impresa sobre excelente papel, adornada de una lámina en colores y siete en negro algo borrosas. En la cubierta hay un bonito dibujo en colores representando a don Quijote embistiendo a un molino de viento. Del éxito de esta edición hablan claramente las 19 reimpressiones que se han hecho de ella, viendo la luz pública la presente el 5 de junio de 1924, y la 20, el 15 de mayo de 1931. Don Quixote, traducido directamente del inglés en lengua japonesa por Kohei Shiba, editada por Bunkyo-Shoin. Tokio. 1925.

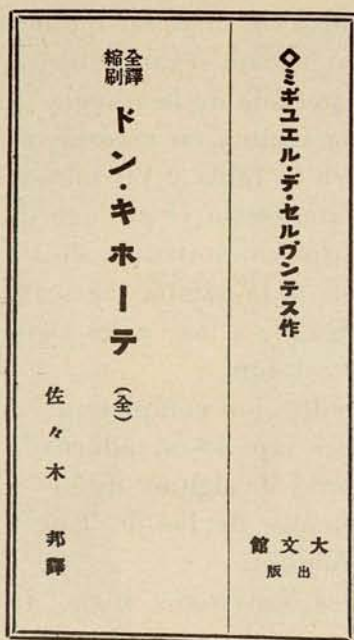
Forma un volumen en 12.º que contiene: portada, una artística y fina lámina de doble página en colores representando la temeraria aventura de los molinos de viento, vién-

Además de la lámina en colores y del retrato de Cervantes, va adornado con 9 láminas en negro y varios grabados intercalados en el texto, copias de los dibujos de Tony Johannot.

La aceptación que ha tenido esta edición, dada a luz a 15 de noviembre de 1925, lo demuestra el hecho de haberse publicado cuatro ediciones en veinte días, saliendo la 4.ª edición el 5 de diciembre del mismo año.

Don Quixote, traducido directamente del inglés en lengua nipona, por Kuni Sasaki, editado por Daibun-Man. — Osaka. 1926. 3.ª edición.

En 16.º conteniendo: portada, 6 páginas numeradas con una breve noticia del traductor sobre las versiones inglesas de Shelton y la de Jones. Después viene la tabla de capítulos que alcanza 4 páginas más con nueva numeración, a las cuales siguen 761 del texto de XXX capítulos en que están abreviadas ambas partes del *Quijote*.

Facsimile reducido de la portada de la edición japonesa impresa en Osaka en 1926

dose en la aspa más alta de uno de ellos a don Quijote suspendido de su lanza, y a Rocinante saliendo despedido del encuentro, y Sancho mirando tal desventura desde prudente distancia. Después de esta lámina vienen 258 páginas y una sin numerar conteniendo: portadilla, prólogo del traductor, retrato de Cervantes, tabla, otra portadilla y el texto de XIV capítulos en que están abreviadas ambas partes del *Quijote*. La página sin numerar es a guisa de colofón.

El Quijote en el Japón

Ignoramos las fechas en que vieron la luz la primera y segunda edición.

Don Quixote, traducido al japonés por Kin-no-hoshi-sha. Con sentencias explicativas por Dainippon Bummeikiokwai... 1926.

Estos son los datos que nos ha proporcionado Mr. Carl T. Keller de Boston, poseedor de un ejemplar de esta edición.

Don Quixote. Part I. Traducido al japonés por Nobu Katagami. Tokio: Shinchosha. 1927. («Sekai - Bungaku - Zenshu», N.º 4). En 8.º, conteniendo: portada, prefacio del traductor, introducción, bosquejo biográfico del autor. Después de estos preliminares siguen 506 páginas de texto y un colofón.

Estos son los únicos datos que podemos dar de esta edición, de la que figura un ejemplar en la librería de Mr. Carl T. Keller.

Don Quixote, traducido al japonés por Shin Katayama, editado por Shin-cho-Sha. Tokio. 1927.

En 8.º mayor, de 510 páginas, en cuyo frente va la portada con el

caracteres japoneses, sobre buen papel. El mismo editor dice que acabó de imprimirla el 15 de mayo de 1927.

Don Quixote, traducción japonesa hecha por Sohei Morita, quien tomó por modelo la versión inglesa de Pierre Antoine Motteux. Tokio: Kokumin-Bunko-Kanko-Kai. 1927-1928.

El formato de esta edición es en 8.º, de XXX - 743 páginas, y va adornada de 8 ilustraciones. Es una versión completa del Quijote en idioma japonés.

Las dos últimas ediciones publicadas en la misma lengua salieron de las prensas de Tokio en 1933 y 1935. La primera traducida por Hirosada Nagata, y la segunda, compendiada en 10 capítulos, está impresa en inglés y en nipón.

Facsimile reducido de la portada de la edición japonesa publicada en Tokio en 1927

retrato de Cervantes, dedicatoria y prólogo del mismo y el texto hasta el fin de la primera parte.

Don Quixote, traducido del inglés en lengua japonesa por Takusuke Nagahashi, editado por Kin-no-Hoshi-Sha. - Tokio, 1931.

Es la vigésima edición de la publicada por el mismo editor el 5 de junio de 1924, conteniendo como aquélla las mismas materias, el mismo tamaño y el número igual de páginas. Edición bien impresa a dos columnas, con

Com en el número anterior, també en el present ens és grat de dedicar aquesta pàgina a la memòria d'un gran poeta: el patriarca del renaixement literari de València, Teodor Llorente, amb motiu del centenari de la seva naixença, i ho fem de la manera que creiem més escaient: reproduint la bellíssima composició que segueix, la qual encapçala el seu *Llibret de versos* publicat a València l'any 1885.

A mon llibre

*Pobre llibret, que guardes en tes fulles
los sentiments més fondos del meu cor,
Com guarda d'un sant màrtir les despulles
Lo reliquiari d'or!*

*¡ Pobre llibret, hon cendres y paveses
Ma ya apagada inspiració deixá,
Com deixa en niu dessert plomes despreses
L'aussell que se envolá!*

*¡ Pobre llibret, que vas a mans estranyes,
Com la mústiga flor que'l vent s'en du!
¡ Quí sab, fill de mon seny y mes entranyes,
Lo que será de tu!*

*De mon matern parlar, que'l mon oblida
¿ Serás l'últim ressó, vuit y desfet,
Ó espurna que li done foch de vida?
¡ Quí ho sab, pobre llibret!*

*¡ Quí sab, quí sab si les passades glòries
Que afanyós cantes tu, renaixerán?
¿ Quí sab si en negre doll eixes memòries
Los temps engolirán?*

*Tu vols ser profecia y remembransa,
Prech del sepulcre y despertar dels morts;
Y el sonriure has mesclat de la esperansa
Als gemechs dels recorts.*

*Eixe Llátcer que crides en la fosa,
¿ Está per sempre mort ó está dormit?
¿ Es ton cantar pera ell, veu miraclosa
Ó inútil, perdut crit?*

*Complix ta lley y lo demás no importa,
Tot seguix en la terra sa corrent;
Sigues viva llabor o fulla morta,
Vola hon te porte'l vent.*

*Vola á la vila, al camp, á la montanya,
Allá hon resone nostre dols parlar,
Al palau noble, y a la humil cabanya,
Y al temple secular.*

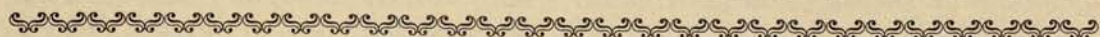
*Vola com l'oronell d'ales lleugeres,
que busca sens recel lo niu d'amor;
Y si ductós algú pregunta qui eres,
Contéstali sens por:*

*« Fill soc y hereu d'una reyal princesa,
Y vaig buscant lo ceptre que pergué;
Tinc lo cor en la triple flama encesa
De Pàtria, Amor y Fe.*

*» Vinch á parlarte de les teves coses;
Y com pregó ben clar del meu sentit,
Porte les Quatre Barres sanguinoses
Y el Rat-Penat al pit. »*

*Demprés, pobre llibret, que aixó li digues
Calla, á Deu encománat, y ell farà
Que á parar vajes á les mans amigues
De algun bon valenciá.*

TEODOR LLORENTE

MAL ENTES

Un viatjant de llibreria visita un subjecte que ha enviat un seu fill per primera vegada a l'escola, situada una mica lluny del poble.

—Ep, bon home! ¿No us interessaria pas una petita enciclopèdia per al vostre fill?

—Una què?

—Una enciclopèdia.

—No, senyor, no. Quan jo era petit, hi anava a peu, a estudi: doncs que ell faci el mateix.

L'home es pensava que li oferien una bicicleta.

en acabar-se la representació. Després de qui sap les vegades de pujar i baixar el teló, Oscar Wilde sortí. Portava un clavell verd al trau i una cigarreta encesa a la boca. Després de llançar aparatósament una bocada de fum, digué: —Senyores i senyors: Potser no està bé que fumi davant vostre... però tampoc no està bé que em molesteu quan fumo... — I en aquest to seguí parlant llarga estona.

QUE LI REGALARA?

—On vas, Joana?

—Noia, quasi ni ho sé! He voltat deu establiments buscant un objecte per a regalar al meu marit pel seu aniversari, i no sé què comprar.

—Compra-li una cartera.

—Ja en té tres o quatre.

—Doncs una petaca.

—També en té cinc o sis.

—Potser un bastó...

—Almenys en té set o vuit.

—I un llibre?

—¡Ai, no! ja en té un.

WILDEANA

Oscar Wilde era molt extravagant. Es conta que la nit de l'estrena a Londres de la seva obra *Lady Windermere's fan* el públic el cridà insistentment a escena

EN UNA PARADA DE LLIBRES VELL

Client: — Que té llibres de Kant?

Llibreter: — Sí, senyor. I de cant i piano també.

NOTICIARI

Barcelona. El 23 d'abril es celebrà amb gran èxit la Diada del Llibre.

* El mai prou ben lloat patrici senyor Rafael Patxot, a la generositat del qual es deuen tantes i tan importants obres de cultura, ha cedit a la biblioteca del Monestir de Poblet un valuós llibre que l'egregi restaurador del gloriós cenobi, senyor Eduard Toda, dalejava de posseir: el manuscrit original del raríssim cinquè volum de la *Historia de Poblet* del P. Finestres.

* La Generalitat ha renovat la seva convocatòria de premis de lletres, art i música per a 1936. Són, en total, nou premis de 5.000 ptes. cadascun.

* El Dr. Jordi Rubió i Balaguer donà, a la Biblioteca Balmes, una conferència sobre la «Donació que dels seus llibres féu a Poblet el rei bibliòfil Pere el Cerimoniós». * L'Institut Català de les Arts del Llibre ha celebrat darrerament quatre conferències sobre llibres. Els dissertants foren Joan G. Junceda, Santiago Salvat, Joaquim Figuerola i R. Carreres Valls. * Amb motiu de celebrar-se el I Congrés Jurídic Català, hom organitzà a l'Universitat una exposició bibliogràfica, sàviament dirigida pel senyor Pau Font de Rubinat, contenint les obres més importants del Dret català. * S'ha tributat un homenatge al filòsof català Ramon Sibiude, més conegut per Raimundus Sabunde, amb motiu del cinquè centenari del seu traspàs.

Berlín. La Unió de Funcionaris regalà al Führer un exemplar de *Mein Kampf* manuscrit sobre 965 pàgines de pergamí d'un pes total de 35 Kg.

Boston. La Boston Public Library organitzà una exposició d'obres de Lope de Vega, entre les quals figura el manuscrit original de *El castigo sin venganza*.

Buenos Aires. El Dr. Carles Ibarguren ha cedit a l'Arxiu General de la República l'importantíssima biblioteca de D. Juan Esteban de Anchorena, riquíssima en obres de l'època colonial.

Cambridge (U. S. A.). La Harvard University ha rebut la col·lecció de naips, de tots els temps, d'Albert Thorndike de Boston. Consta de 3.400 exemplars.

Girona. Hom vol crear en aquesta ciutat un Museu Napoleònic.

Königsberg. Ha estat celebrat un festival a honor de Ragiomontanus en commemoració del 5^e centenari del seu naixement.

Kyoto. La Biblioteca de la Universitat ha estat destruïda per un incendi.

Lisboa. Ha estat inaugurada la Biblioteca Popular Espanhola.

Liverpool. La University Library ha rebut un present de 3.700.000 ptes. de Mr. H. L. Cohen i altres importants donatius per a la construcció d'un nou edifici per a instal·lar la biblioteca.

Londres. A 62 anys ha mort el cèlebre escriptor G. K. Chesterton. * La Na-

tional Library for the Blind ha deixat aquest any als seus lectors orbs 314.243 volums. * Ha estat publicat en una edició per als orbs el famós llibre del Coronel Lawrence *The Seven Pillars of Wisdom*. Consta de 13 volums i cadascun pesa 4'5 Kg. * Una recent estadística diu que la Gran Bretanya vengué l'any passat per Nadal 188.000 llibres per a presents de la Diada. * Entre les darreres adquisicions importants del British Museum figura l'únic exemplar conegut de: *Enchiridion Ecclesie Pallantine. Logroño, Brocar, 1508*, imprès sobre pergamí. * Rudyard Kipling ha deixat una fortuna que ascendeix a prop de 6.000.000 de pessetes, una de les més grans que mai hagi deixat un escriptor. Fins a la data entre la Gran Bretanya i els E.E. UU. han venut 7.000.000 d'exemplars d'obres de Kipling. * Segons el seu report anyal el Trust Carnegie ha donat per a biblioteques durant els primers 21 anys, fins al final de 1935, més de 48 milions de pessetes. * En aquesta i altres ciutats s'han celebrat festes i exposicions commemoratives amb motiu del primer centenari del naixement del *Pickwick*, de Dickens. * A 82 anys ha mort Mr. M. C. Macmillan, director de la famosa editorial Macmillan. * Ha tingut lloc del 8 al 13 de juny l'XIè Congrés Internacional d'Editors. * Darrerament s'ha venut en pública subhasta un manuscrit atribuït al primer impressor anglès, Caxton, per 12.000 ptes.; la col·lecció de manuscrits del Major Q. E. Gurney, per 190.000 ptes., el famós manuscrit miniat del segle XII *Evesham Psalter*, per 90.000 ptes., i, en la mateixa venda, 36 altres manuscrits, per 120.000 pts.; una col·lecció de manuscrits i correspondència d'Arnold Bennett, per 138.000 ptes.; una carta de John Keats, per 59.000 ptes.; etc.

Lió. La rica biblioteca arqueològica i

artística de Salomon Reinach que la vídua del gran arqueòleg no volia que fos dispersada pels seus hereus, ha quedat instal·lada, amb les mateixes prestatgeries amb què Reinach la tenia a casa, en cinc sales de la Universitat de Lió.

Madrid. El Comte de Romanones costejarà l'edició del *Diccionario de Bellas Artes* que publicarà l'Acadèmia. * L'Ajuntament de Madrid es proposa construir un edifici idoni per a instal·lar la seva Hemeroteca Municipal, la qual conté 70.000 volums de periòdics de tot el món. * La Biblioteca Nacional anuncia per a 1937 un concurs per a premiar la millor «Bibliografía Médica desde el siglo xv hasta 1800» (5.000 ptes.), i la col·lecció millor i més nombrosa d'articles bibliogràfics relatius a autors espanyols o hispano-americans, a un gènere o matèria determinada, a obres anònimes, bibliografies locals, etc. (5.000 ptes.). * L'Ajuntament ha convocat el Premi Lope de Vega, dotat en 10.000 ptes. per a adjudicar a la millor obra teatral en tres o més actes i en vers. * Amb èxit extraordinari s'ha celebrat enguany la Setmana del Llibre. * En el saló de la «Sociedad Española de Amigos del Arte», de Madrid, l'Institut Francès ha celebrat una exposició de gravats y llibres francesos del segle XVIII. * A la Biblioteca Nacional ha tingut lloc una exposició d'estampes japoneses. * El Dr. Gregorio Marañón, en la seva entrada a l'Acadèmia de la Història llegí un interessantíssim i documentat discurs sobre *Las mujeres y el conde-duque de Olivares*. Posteriorment ha publicat un gros volum que és ensems que una biografia biològica d'aquell famós personatge, una importantíssima història de l'època de Felip IV. * L'Acadèmia Espanyola ha premiat amb 10.000 ptes., medalla d'or i 500 exemplars, l'obra de D. Ricardo del Arco *La sociedad*

espanyola en las obras de Lope de Vega. * Segons una nota del Ministeri d'Instrucció Pública, des de 1931 fins avui han estat creades a Espanya 200 biblioteques públiques municipals. Des de 1933 fins avui, el Patronat de les Missions Pedagògiques ha fundat 5490 petites biblioteques. * A l'«Asociación de Escritores y Artistas», D. Roberto T. Alcover i D. Roque Pidal y Bernaldo de Quirós han donat conferències sobre *Fr. Luis de Aliaga y el Quijote de Avellaneda.* * L'Estat publicarà una Biblioteca de clàssics espanyols, Es farà una edició de biblioteca, una col·lecció antològica i una o diverses sèries de quaderns per a escoles i difusió popular.

Milà. Un col·leccionista de Milà ha adquirit a un llibreter de Londres, per pocs diners, el manuscrit original de les obres *Jerusalem alliberada* i *Amin-ta*, de Torquato Tasso. En els cercles anglesos aquesta notícia ha estat acollida amb reserves.

Montserrat. Consignem amb goig la notícia d'haver estat nomenat prefecte de la Biblioteca Vaticana, el savi benedictí de Montserrat P. Anselm M.ª Albareda.

Moscou. Ha mort el famós escriptor Màxim Gorki. El seu cos ha estat enterrat a la muralla del Kremlin, darrera de la tomba de Lenin. * L'Editorial de l'Estat diu que durant els 17 darrers anys s'han venut 11 milions de llibres de Tolstoi. * La U. R. S. S. ha publicat durant l'any darrer 42.378 llibres nous amb un total de 42 milions d'exemplars.

Munic. A 56 anys ha mort el famós filòsof Oswal Spengler.

Nova York. El Premi «Atlantic Novel» de 10.000 dòlars ofert per l'Atlantic Monthly Press & Little B. & Co ha es-

tat conferit a Miss Winifred Mayne Von Etten per la seva primera novel·la: *I am the Fox?* * La casa Doubleday, Doran & Co ha venut durant l'any darrer, llibres per valor de 9.000.000 de dòlars (66.000.000 de pessetes aproximadament). * La N. Y. Public Library organitzà una exposició de llibres de Mark Twain i altres sobre faules d'animals, tabac i cafè. * Darrerament s'ha venut en pública subhasta una carta de Washington de l'any 1799, per 16.000 ptes.; la biblioteca de M. J. Perry i altres, per 700.000 ptes.; la col·lecció de primeres edicions, manuscrits i autògrafs de J. Percy Sabin, per 260.000 ptes.; una col·lecció de llibres de Kipling, obres il·lustrades per Rackham i altres, per 350.000 ptes.; una col·lecció de llibres de Walt Whitman, per 100.000 ptes. i altres.

Oxford. Amb motiu del quart centenari de la mort d'Erasme, la Bodleian Library ha organitzat una exposició de manuscrits, cartes i edicions rares d'aquest famós filòsof. * A la Universitat ha rebut la investidura de Doctor Honoris Causa D. Miguel de Unamuno.

Palma de Mallorca. Amb gran solemnitat ha tingut lloc la sessió de clausura del 7.^è centenari de la naixença de Ramon Llull.

París. L'Acadèmia de Lletres ha votat la concessió del Premi Osiris de 100.000 francs al professor Antoine Maillet. * A 72 anys ha mort Henry de Regnier. * Ha estat nomenat Claude Farrère per ocupar la vacant de M. Louis Barthou a l'Acadèmia Francesa. * La més important biblioteca del món a base de literatura dramàtica i de llibres sobre el teatre, reunida per Auguste Rondel, consta de 225.000 volums i dorm incatalogada a la Biblioteca de l'Arsenal de París. Darre-

rament la premsa se n'ha ocupat i s'espera obtenir fons per a ordenar-la degudament. * L'*Académie d'éducation et d'entraide sociales* té instituit un concurs per a premiar les millors novel·les antibolxevistes. Darrerament ha premiat amb 50.000 fr., 20.000 fr, i 5.000 fr. Alia Ratxmànova, Kühnelt-Leddhin i Krasnow, per sengles novel·les d'aquest tipus. * La Biblioteca Nacional s'ha enriquit amb la singular col·lecció de Sir David Salomons, composta de 5.000 peces entre llibres i gràfics sobre ferrocarril, automòbil, bicicleta, globus, etc. * Darrerament s'ha venut en pública subhasta: la biblioteca de Madame Th. Belin per 700.000 ptes., i s'han pagat per un manuscrit de Boccacci 140.000 ptes.; la biblioteca de M. L. D., per 300.000 ptes., i ha obtingut el més alt preu, un exemplar del *Hyperotomachie* (Aldus, 1499) 8.000 ptes.; la col·lecció de llibres moderns il·lustrats d'Emile Chouanard, per 200.000 ptes., i s'han pagat per una edició del 1919 de Kipling (*Livre de la Jungle*), 10.000 ptes., la col·lecció d'Almanacs de Marcel Silvain, composta de 160 volums, per 85.000 ptes.; la biblioteca d'un bibliòfil que no volgué donar el nom, per 320.000 ptes., i es pagaren 27.000 ptes. per una edició d'*Aphrodite*, de Pierre Louys; la biblioteca de Gabriel Thomas, per 550.000 ptes., alcansant 80.000 ptes. el manuscrit antògraf de *Jocelyn*, de Lamartine; 3.ª part de la biblioteca Barthou, 390.000 ptes.; 4.ª part de la biblioteca Rahir, 570.000 ptes. i altres.

Poblet (Monestir de). Amb motiu del I Congrés Jurídic Català, s'organitzà una exposició bibliogràfica.

Poitiers. S'ha celebrat una interessant exposició de llibres espanyols antics i moderns.

Roma. Els EE. UU. han fet donació

de 20.000 volums per a la Biblioteca d'Estudis Nord-americans de Roma. * A la Universitat donà una conferència sobre *Lope de Vega y Cervantes* D. Américo Castro.

Segòvia. Foren robats uns aiguaforts de Rembrandt i Albert Dürer i foren recuperats uns quants dies més tard i detingut el lladre a Barcelona.

Sevilla. Amb motiu del 1.^r centenari del naixement de Becquer hom ha celebrat una bella festa d'homenatge. * Enguany fa 1.300 anys que morí sant Isidor, l'home més savi del seu temps.

Talavera. Es diu que en un convent de Talavera ha estat trobada per don Lluís Careaga la despulla de Fernando de Rojas, autor de *La Celestina*.

Tarragona. Mn. Joan Serra i Vilaró ha publicat a *La Cruz* un documentat article demostrant que el *Quixote* apòcrif fou imprès a Tarragona i no a València ni Barcelona com pretenien respectivament, els senyors Emilio Cotarelo i Francisco Vindel.

Vaticà (Ciutat del). Amb aportacions de 113 països i 33 ordes religiosos, el 12 de maig fou inaugurada l'Exposició Mundial de Premsa Catòlica.

Washington. La Library of Congress comunica que desde 1927 han estat afegits a la seva col·lecció més de dos milions de fotocòpies de documents relatius a la història antiga d'Amèrica. Solament del Archivo de Indias de Sevilla s'obtingueren 32.058 fotocòpies. * La Library of Congress ha adquirit durant l'últim any fiscal mil títols nous de llibres recents espanyols sobre la història, art, i literatura d'Espanya per a l'Huntington Fund. Aquest fons fou creat en 1927 per l'hispanista Archer Huntington i consta actualment de 15.000 volums.

BIBLIOGRAFIA DE 1936

Catàleg de novetats editorials sobre Espanya, Portugal, Països de parla espanyola o portuguesa, Edicions limitades, Bibliografia i Arts del Llibre.

Catálogo de novedades editoriales sobre España, Portugal, Países de habla española o portuguesa, Ediciones limitadas, Bibliografía y Artes del Libro.

Catalogo de novidades editoriais sobre Espanha, Portugal, Países de idiomas espanhol ou português, Edições limitadas, Bibliografia e Artes do Livro.

(Abrev.: Ba. = Barcelona. Be. = Berlín. Le. = Leipzig. Lo. = London. M. = Madrid. N. Y. = New York. P. = Paris.)

ESPANYA I PORTUGAL

ESPAÑA Y PORTUGAL

ESPANHA E PORTUGAL

Becquer (G. A.). Short stories and poems. N. Y. Pts. 9

Bruno (Fr.). St. John of the Cross. Lo. Pts. 25

Cauzique (A.). Sous le ciel basque. P. Pts. 7

Cervantes. Don Quixote of La Mancha; tr. and ed. by John Ormsby. N. Y. Ill. Pts. 9

Cervantes. Leben und Taten des scharfsinnigen Junkers Don Quixote de la Mancha. Nach d. Tieckchen Ubertr... besorgt von Alexander Benzon. Mit 15 Bildern nach Kupfern von Chodowiecki. Be. Pts. 12

Dalí (Salvador). La conquête de l'irrationnel; ill. de l'auteur. P. Pts. 9

Ehrenfried (F.). Das Aktienrecht Spaniens von seinen Anfängen bis zur Gegenwart. Mannheim, Be., Le. Pts. 33

Evans (E. R. G. R.). To Sweepthe Spanish Main. Ill. Lo. Pts. 8

Frank (B.). A Man Called Cervantes. Lo. Pts. 8

Freeston. The Roads of Spain. Lo. Pts. 16

Knickerbocker (W. E.), **Levy** (B.). Modern Spanish prose reading 1830-1930. N. Y. Pts. 20

Legendes du Romancero (Les). Trad. et éclaircissements de M. Carayon. Bois originaux d'Y. Lanore. Ill. P. Pts. 8

Marcu (V.). The expulsion of the Jews from Spain. Lo. Pts. 16

Maugham (W.). Don Fernando or variations on some Spanish themes. Le. Pts. 7

Menéndez Pidal (R.). Das Spanien des Cid (Vom Verf. durchges. Übers. von Gerda Henning u. Margarethe Marx). Bd. 1. Munchen. Pts. 35

Mérimée (P.). Lettres de Prosper Mérimée à la comtesse de Montijo, mère

- de l'impératrice Eugénie. Pub. par les soins du Duc d'Albe. Pref. de G. Hanotaux. P. 2 vols. Ill. Pts. 115
- Northup** (G. T.). Selections from the Picaresque Novel (Spanish). Lo. Pts. 10
- Nunes** (L.). Crónica de Dom João de Castro; ed. by J. D. M. Ford. Cambridge (Mass.). Pts. 22
- Parreaux** (A.). Le Portugal dans l'œuvre de William Beckford. P. Pts. 8
- Poncins** (L. de). Le Portugal renaît. P. Pts. 9
- Priestley** (H. I.). Tristán de Luna, conquistador of the old South; a study of Spanish imperial strategy. Glendale, (Cal.). 500 copies. Pts. 42
- Rivière** (P. L.). Un centre de guerre secrète, Madrid, 1914-1918. P. Pts. 7
- Schreiber** (G.). Deutschland und Spanien. Volkskundl. u. Kulturkundl. Beziehgn. Zshänge abendländ. u. iberamerik. Sakralkultur. Düsseldorf. Pts. 65
- Vega** (Lope de). Four plays; tr. by J. G. Underhill; critical essay by J. Benavente. N. Y. Pts. 24
- Wethey** (H. E.). Gil de Siloé and his school; a study of late Gothic sculpture in Burgos. Cambridge (Mass.). Pts. 65
- Willis** (R. S.). The debt of the Spanish Libro de Alexandre to the French Roman d'Alexandre. Princeton (N. J.). Pts. 6
- Winstone** (R. H.), **Gebser** (H.). Neue spanische Dichtung (Anthologie). Be. Pts. 13
- Yeo** (M.). Don John of Austria. Lo. Pts. 8
- Zeise** (F.). Die Armada. Don Juan d' Austria. Lebensfahrt e. Ehrsuchtigen. Be. Pts. 19
- AMERICA, FILIPINES**
I ALTRES PAISOS DE LENGUA
HISPANA O PORTUGUESA
- AMÉRICA, FILIPINAS**
Y OTROS PAÍSES DE LENGUA
HISPANA O PORTUGUESA
- AMERICA, FILIPINAS**
E OUTROS PAÍSES DE LINGUA
ESPANHOLA OU PORTUGUESA
- Barbagelata** (H. D.). Histoire de l'Amérique espagnole. P. Pts. 16
- Davies** (H.). The South American handbook 1936. (13th. annual ed.). N. Y. Pts. 9
- Døring** (H. U.). Alteperuanische Kunst. Be. Pts. 65
- Duff** (C.). The Truth About Columbus. Lo. Pts. 38
- Emmerich** (F.). In mexikanischen Urwäldern. (Ill. H. Blank). Le. Pts. 10
- Freeden** (H. von). Talú Kolonisiert in Südamerika. Oranienburg. Pts. 23
- Harding** (B.). Phantom Crown. The Story of Maximilian and Carlota of Mexico. Lo. Pts. 12
- Holmes** (H. A.), **Arratia** (A.). Spanish America at Work; a collection of articles on commercial and industrial phases of Spanish - American life. N. Y. Pts. 17
- Kanter** (H.). Der Gran Chaco und seine Randgebiete. Mit 44 Abb. u. 84 Skizzen im Text nebst 1 Kt. Hamburg. Pts. 60
- Leupe** (P. A.). The Siege and Capture of Malacca from the Portuguese in 1640-1641. (Others). Lo. Pts. 20
- Martínez** (A.). Colombia year book 1935. vol. 7. N. Y. Pts. 18
- Mc Bride** (G. Mc C.). Chile: land and society: foreword by Don Carlos Dávila. Ill. N. Y. Pts. 35

Montgon (Cte Adhémar de). Christophe Colomb. Ill. P. Pts. 7

Otero (Nina). Old Spain in our South-West. Ill. N. Y. Pts. 18

Pericot y García (Luis). América Indígena. Tomo I. El hombre Americano. Los pueblos de América. Ba. Pts. 70

Ramirez (A.). La position juridique du conflit du Chaco boréal. P. Pts. 16

Rippy (J. F.). Historical Evolution of Hispanic America. Ill. Lo. Pts. 35

Ulloa (L.). Manual de Historia de la América español. Ba. Pts. 6

EDICIONS LIMITADES

EDICIONES LIMITADAS

EDIÇÕES LIMITADAS

Aucassin et Nicolette. Chantefable du XIII siècle transcrite d'après le manuscrit de la Bibliothèque Nationale par Mario Roques, av. une tr. du XVIIIe siècle par Le Curne de Sainte-Pelaye. Images et ornements en coul. de Joseph Hémard. P. 625 exs. Arches à Pts. 125. 20 exs. Japon à Pts. 215. 20 exs. Japon av. un dessin original à Pts. 290.

Benoit (Pierre). Axelle. Roman; ill. bois originaux gravés en camaïeu par Renée Benoit. P. 99 exs. Rives à Pts. 200

Bishop (J. P.). Minute particulars. N. Y. 165 copies. Pts. 60

Dorgeles (R.). Le cabaret de la belle femme. Ill. G. Pavis. P. 580 exs. Rives à Pts. 100. 40 exs. Hollande à Pts. 125. 40 exs. Japon à Pts. 175.

Garden Study Club of Nashville. History of homes and gardens of Tennessee. Ill. Dallas, Tex. 500 copies. Pts. 85

Giono (J.). Naissance de l'Odyssee.

25 gravures en coul. de Sylvain Sauvage. P. 120 exs. vélin à Pts. 430.

Hesse (R.). De Phryné à Abélard, ou Thémis au secours de la légende. 52... compositions en coul... de A. Dubont. P. 470 exs. Royal Vidalon à Pts. 165. 30 exs. Royal Vidalon av. une suite en noir et une aquarelle orig. à Pts. 240.

Homberg (O.). L'eau romaine. 28 compositions par A. Decaris. P. 225 exs. Rives à Pts. 390. 25 exs. Japon av. un dessin orig. et une suite de gravures sur Japon à Pts. 1270.

Leclerc (M.). Mauges et Bocage. Ill. de P. A. Bouroux. P. 400 exs. vélin à Pts. 85. 20 exs. Hollande à Pts. 160.

Montaigne. Les essais. Reprod. typographique de l'ex. de l'ed. de 1588 annoté par Montaigne et conservé à la Bibliothèque de la ville de Bordeaux. P. Ex. sur Arches Pts. 1500. Ex. sur Japon Pts. 2500.

Pickering (H. G.). Angling of the test. N. Y. 297 copies. Pts. 50

Silvaire (A.). Papillon que la nuit décore. Av. trois dessins inédits de L. Féraudy. Lille. 150 exs. Vélin à Pts. 9. 12 exs. Madagascar à Pts. 15.

Toulet (P. J.). Vers inédits. P. 200 exs. Arches à Pts. 55. 15 exs. Hollande à Pts. 90. 9 exs. Japon à Pts. 135.

Warren (R. P.). Thirty-six poems. N. Y. 165 copies. Pts. 60

Watson (D. S.). California in the fifties; fifty views of cities and mining towns in California and the West, originally drawn on stone by Kuchel and Dressel and other early San Francisco lithographers. San Francisco. Pts. 85. Other copies bound with supplements *de luxe*: From Pts. 270 to Pts. 1150.

Whitman (W.). New-York dissected; a sheaf of recently discovered newspaper articles by the author of Leaves of grass; ed. by E. Holloway and R. Adimari. N. Y. 750 copies. Pts. 50

BIBLIOGRAFIA**I ARTS DEL LLIBRE****BIBLIOGRAFIA****Y ARTES DEL LIBRO****BIBLIOGRAFIA****E ARTES DO LIVRO**

Annals of English Literature 1475-1925. The principal Publications of Each year together with an Alphabetical Index of Authors with their Works. Lo. **Pts. 20**

Beddham (R. J.). Wood Engraving. Lo. **Pts. 12**

Benz (R.). Geist, Schrift und Bild im Buch des 15. Jahrhunderts. Ill. Hamburg. **Pts. 20**

Berg (J.). Systematische Catalogus van de Judaica de Bibliotheca Rosenthaliana. Universiteitsbibliotheek van Amsterdam. Pt. 1, Algemeene Werken. **Pts. 23**

Beetmann (O.). Der Holzschneider Buchillustrator H. A. Müller. Wien. **Pts. 5**

Carreras Valls (R.). El Llibre a Catalunya 1338-1590. Ba. **Pts. 10**

Clavery (E.). L'art des estampes japonaises en couleurs de 1680 a 1935. P. **Pts. 3**

Focillon (H.). Léon Pichon, imprimeur parisien. Vienne. **Pts. 5**

Friend (L.), Hefter (J.). Graphic design; a library of old and new masters in the graphic arts. Ill. N. Y. **Pts. 60**

Greenhood (D.), Gentry (H.). Chronology of books and printing. N. Y. **Pts. 18**

Hála (R.). Christoph Plantin. Aus d. Blütezeit d. Buchdruckes in Antwerpen. Aus d. Tschech. von M. Summer. Holzschn. v. Václav Masek. Vien. **Pts. 3**

Imprimatur. Ein Jahrbuch f. Bücherfreunde. (Hersg: S. Buchenau u. E. L. Hauswedell.) Jg. 6, 1935. Ill. Hamburg. **Pts. 80**

Isaac (F.). English printers' types of the sixteenth century. Ill. N. Y. **Pts. 70**

Lasso de la Vega (J.). Como utilizar una biblioteca. M. **Pts. 5**

Lowe (E. A.). Codices Latini Antiquiores. A Paleographical Guide to Latin Manuscripts prior to the Ninth Century. Pt. 2. Great Britain and Ireland. Lo. **Pts. 120**

Miller (W.), Strange (E. H.). A Centenary Bibliography of the Pickwick Papers. Lo. **Pts. 24**

Partridge (F.). Book Prices Current. Vol. 49. Lo. **Pts. 68**

Robert (M.). Code de la bibliophilie moderne. Ill. P. **Pts. 6**

Royer (L.). Bibliographie stendhalienne. 1932-33. Grenoble. **Pts. 9**

Sharp (H. A.). Librairies and Librarianship in America: A British Commentary and Comparison. Lo. **Pts. 17**

Shunami (S.). Bibliography of Jewish Bibliographies. Containing 2.035 entries and Indices in Hebrew an English. **Pts. 65**

Symons (A. J. A.), Flower (D.) and Meynell (F.). The Nonesuch Century. An Appraisal, a Personal Note and a Bibliography of the first hundred books issued by the press. 1923-1934. Lo. **Pts. 35**

Whitaker's Cumulative Book list. Annual Vol. for 1935, containing details of over 16.678 books published during 1935. Lo. **Pts. 35**

Williams (S. Th.), Edge (M. A.). A bibliography of the writings of Washington Irving. N. Y. **Pts. 80**

Winterich (J. T.). Early American Books and Printing. Ill. Boston. **Pts. 30**

BORSA DEL LLIBRE

En aquestes pàgines publiquem, gratuïtament, totes les ofertes o demandes de llibres, autògrafs, gravats o dibuixos que els subscriptors de PAPHYRUS ens envien

BOLSA DEL LIBRO

En estas páginas publicamos, gratuitamente, todas las ofertas o demandas de libros, autógrafos, grabados o dibujos que los subscriptores de PAPHYRUS nos envían

BOLSA DO LIVRO

Nestas paginas publicamos gratuitamente todas as ofertas ou pedidos de livros, autografos, gravuras ou desenhos que os subscritores de PAPHYRUS nos enviem

DEMANDES

DEMANDAS

PEDIDOS

Alcocer (Mariano). Historia de la Universidad de Valladolid, Vol. II.

Alonso (Manuel A.). El jíbaro. Barcelona, Oliveres, 1849.

Anuario de la Dirección de Hidrografía. Vols. 1, 2, 4, 6-9, 19-31. Madrid, 1863-1893.

Belda (Martin). El venerable patriarca D. Juan de Ribera. Valencia, 1690.

Bosch (Vicente). Crónica de Talarn.

Calderón de la Barca. Comedias. Habana, 1839-1840.

Campaner y Fuertes (Alvaro). Memorial Numismático Español. Barcelona, 1866.

Catálogo de la Exposición de Miniaturas de Retratos en España. Madrid, Sociedad Española de Amigos del Arte, 1916.

Catálogo Monumental de la Comisión Provincial de Monumentos Históricos y Artísticos de Palencia. Palencia, 1930. 2 vols.

Coleccionismo. Revista Mensual de Coleccionistas y Curiosos. Vol. XVI. Año 1929. Núm. 164 y siguientes.

Díaz-Jiménez (Juan). Vida del beato Juan de Ribera. Salamanca, 1847.

Díaz de Ribas (Pedro). De las antigüedades y excelencias de Cordova. Cordova, 1627.

Documentos, inscripciones y monumentos para la historia de Pontevedra. 1904. 3 vols.

Gestoso y Pérez (José). La fiesta del Corpus Christi en Sevilla. Sevilla, 1910.

González Zúñiga (Claudio). Historia de Pontevedra o sea de la antigua Helenes fundada por Tencro. Pontevedra, 1846.

Heiss (Alonso). Descripción de las monedas hispano-cristianas desde la

invasión de los árabes. Madrid, 1865-1869. 3 toms en 4 vols.

Huidobro Serna (L.). Descripción arqueológica de la iglesia de San Nicolás de Burgos. Valladolid, 1911.

Larreategui (Mart. de). Selectae dissp. L.VIII. Salamanca, 1630-1634.

Lledós Mir. Història de la Antigua Villa, hoy Ciudad de Tremp. Barcelona, 1917.

Orellana (Marco Antonio). Tratado histórico apologetico de las mujeres emparedadas (notas de Churat y Sauri). Valencia, 1887.

Pastor Díaz (N.), **Cárdenas** (F.). Galería de españoles célebres contemporáneos. 1841-1845. Vols. I-IX.

Salustio. La Conjuración de Catilina. Madrid, Ibarra, 1782.

Sánchez Mogel (Antonio). Discurso en honor del poeta don Manuel Fernández y González. Madrid, 1888.

Sandoval (Prudencio de). Primera parte de las fundaciones de los monasterios del glorioso padre San Benito. Madrid, 1601.

Velázquez. Conjeturas sobre las medallas de los reyes godos de España. Málaga, 1759.

OFERTES

OFERTAS

Aduarte (Diego) y **Santa Cruz** (Baltasar). Historia de la Provincia del Santo Rosario de Filipinas, Japón y China. Zaragoza, 1693. In-fol. 2 vols. Pergamino. **Pts. 600**

Solorzano Pereyra (Juan de). Política Indiana. Madrid, 1736-1739. In-fol. 2 vols. Pergamino. **Pts. 200**

Colección de Relaciones de sucesos acaecidos en España y en el Estrange-

ro en el siglo xvii. Consta de 80 folletos (65 in-folio y 15 in-4.º) impresos en la misma época. **Pts. 4.000**

Colección de 125 Relaciones de Fiestas Públicas, civiles y religiosas. celebradas en España (unas pocas en América) durante los siglos xvii, xviii y principios del xix. **Pts. 2.500**

Collecció de 50 Aquarelles i Dibui-xos originals d'artistes catalans del segle xix. Obres de Fortuny, E. Planas, Padró, B. Galofre, Soler i Rovirosa, Rigalt, Nobes, etc. **Pts. 6.000**

Grammatica y Vocabulario en la Lengua General del Peru llamada Quichua, etc. Sevilla, Clemente Hidalgo, 1603. In-8. Defectuosas las 9 primeras hojas. ¡Rarísimo! **Pts. 500**

Incunable. — **Borgi** (Pietro). Arithmetica. Venecia, 1491. **Pts. 600**

Fueros y Observancias del Reyno de Aragón. Códice del siglo xv (años 1465-1495). In-folio de 7 + 339 + 13 hojas, escrito a dos tintas. En óptimo estado de conservación. **Pts. 6.000**

Zurita. Anales. Zaragoza, 1562. In-fol. I y II vols. de la rarísima 1.ª edición mandada destruir, apareciendo la 2.ª edición en 1579 expurgada de regionalismos (Lambert). **Pts. 300**

Fernández de Oviedo. La Historia General de las Indias. Sevilla, 1535. = Libro XX de la Segunda Parte de la Historia general de las Indias. Valladolid, 1557. In-fol. 2 vols. Pergamino. **Pts. 9.000**

Finestres. Historia del Monasterio de Poblet. Cervera y Tarragona, 1753-1765. In-4. 5 vols. Pergamino.

Bibliografía. — Colección de más de 3.000 volúmenes sobre bibliografía, historia de la imprenta, del grabado, del papel, de la encuadernación, de la miniatura, catálogos de manuscritos, grandes catálogos de librerías y subastas, etc. **Pts. 60.000**

QUESTIONARI – CUESTIONARIO – QUESTIONARIO

En aquesta secció procurarem informar els nostres subscriptors sobre qualsevol consulta de tema adequat que ens vulguin sometre.

En esta sección procuraremos informar a nuestros subscriptores sobre cualquier consulta de tema adecuado que quieran someternos.

Nesta secção procuraremos responder a quantas consultas nos façan os nossos subscritores sobre temas adequados.

J. N. – *Y a-t-il des œuvres de Voltaire traduites en langue catalane? Nous serions reconnaissants d'en recevoir une liste, le cas échéant.*

– Dans la «Biblioteca de Catalunya» il existe un manuscrit de la traduction, probablement inédite, de la tragédie *Zaïre*, faite en 1782 par Agel Barrière. – Carles Soldevila traduisit *Candide* (Barcelone, 1930). Domènec Guansé *Dictionnaire Philosophique* (fragments) (Barcelone, 1930).

A. W. – *I am interested in modern works by Maimonides and about him. Could you give me some titles?*

– We know the following: *Eisenstein* Moses Maimonides *Begründung der biblischer Gesetzgebung*. Cieszyn. Pts. 5. – *Epstein* Moses Maimonides (1135-1204). *Anglo Jewish Papers in connection with the English Century of his birth*. London. Pts. 17. – *Goldberg* Maimonides. *Kritik d. jüd. Glaubenslehre*. Wien. Pts. 17. – *Maimonides* *Guide perplexed*. London. Pts. 18. – *Maimonides*. *Perfection*. London. Pts. 38. – *Maimonide*. *Milothha-Higaion*. *Terminologie logique*. (Manuel d'initiation à l'étude de la philosophie judéoarabe). Ed. critique du texte hébreu, etc., par M. Ventura. París. Pts. 17. – *Maimonide* *Traité des poisons*, etc., Trad. Dr. I. M. Rabinowicz. París. Pts. 12. – *Markus*. *Maimonide, sa vie, ses œuvres et sa*

doctrine. Istanbul. Pts. 8. – *Maimonide*. *Hilchoth Melachin*. *Les lois concernant les Rois et la Guerre*, trad. Elie Lambert. París. Pts. 4. – *Maimonide*. *Les huit chapitres ou Introduction à la Mischna d'Aboth*. (Maximes des Pères de Synagogue, trad. Jules Wolff. París. Pts. 6'50. – *Maimonide*. *Guide des égarés*, trad. Salomon Munk. Pts. 9. – *Maimonides*. *Guía de descarriados*, Trad. José Suárez Lorenzo. 1.ª parte. Madrid. Pts. 10.

C. U. – *En el n.º 1 de PAPHYRUS m'aconsellaveu adquirir un tractat de biblioteràpia. ¿Voldrieu indicarme'n algún?*

– Els dos més moderns que coneixem son: «*Lonchamp – Therapeutica Graphica*, Pts. 16 i «*Lyndenbergh and Archer – The care and repair of books*», Pts. 17.

X. C. – *¿Quins son els llibres que s'han imprès mes vegades?*

– Hom diu que son la Bíblia, el *Kempis* i el *Quijote*.

E. G. – *¿Podrían informarme en que año se introdujo la imprenta en América?*

– El impreso más antiguo conocido de la América latina es una *Doctrina* estampada por Juan Cromberger en México el año 1539. De los EE. UU. fué Cambridge (Mass.), en 1639 la primera ciudad que tuvo imprenta y el primer impresor Stephen Daye.

HISTORIA DEL ARTE LABOR

Una legión de investigadores y artistas ha reunido sus esfuerzos para elevar este monumento bibliográfico. Sus dieciséis tomos, bellísimamente estampados, encuadernados con una grata y severa elegancia, superan por la abundancia de su material gráfico a todas las Historias del Arte conocidas. En este portentoso Museo, único en su clase, se encierran más de 9.000 obras de Arte de la Pintura, Escultura, Grabado, Arquitectura y Artes industriales, en cuya reproducción gráfica se han agotado las posibilidades técnicas de la fotografía y el grabado.

TÍTULOS DE LOS VOLUMENES QUE LA FORMAN:

- I. **Arte de los pueblos naturales y prehistóricos**, por el Doctor E. VON SYDOW.
- II. **Arte del Antiguo Oriente**, por los Profs. H. SCHÄFER y W. ANDRAE. 780 páginas con 910 ilustraciones, de ellas 32 láminas en huecograbado y 16 en color. (*Publicado*).
- III. **Arte clásico (Grecia y Roma)**, por el Prof. G. RODENWALDT. 800 páginas con 670 ilustraciones, de ellas 32 láminas en huecograbado y 19 en color. (*2.ª edición*).
- IV. **Arte de India, China y Japón**, por el Prof. D. FISCHER. 772 páginas con 693 ilustraciones, de ellas 32 láminas en huecograbado y 24 en color. (*Publicado*).
- V. **Arte del Islam**, por los Profs. H. GLÜCK y F. DIEZ. 780 páginas con 719 ilustraciones, de ellas 32 láminas en huecograbado y 24 en color. (*2.ª edición*).
- VI. **Arte de la Alta Edad Media**, por el Prof. M. HAUTMANN. 924 páginas con 780 ilustraciones, de ellas 32 láminas en huecograbado y 21 en color. (*Publicado*).
- VII. **Arte gótico**, por el Prof. H. KARLINGER. 840 páginas con 663 ilustraciones de ellas 40 láminas en huecograbado y 24 en color. (*Publicado*).
- VIII. **Arte del Protorenacimiento en Italia**, por W. VON BODE.
- IX. **Arte del Renacimiento de Italia**, por el Prof. P. SCHUBRING. 780 páginas con 620 ilustraciones, de ellas 33 láminas en huecograbado y 21 en color. (*Publicado*).
- X. **Arte del Renacimiento fuera de Italia**, por el Prof. G. GLÜCK. 840 páginas con 663 ilustraciones, de ellas 32 láminas de huecograbado y 27 en color. (*Publicado*).
- XI. **Arte barroco**, por el Prof. W. WEISBACH. 712 páginas con 584 ilustraciones, de ellas 24 láminas en huecograbado y 24 en color. (*Publicado*).
- XII. **El realismo en la pintura del siglo XVII**, por los Profs. M. FRIEDLÄNDER y E. LAFUENTE. 716 páginas con 577 ilustraciones, de ellas 45 láminas en huecograbado y 33 en color. (*Publicado*).
- XIII. **Arte rococó**, por el Prof. M. OSBORN.
- XIV. **El arte del clasicismo y del romanticismo**, por G. PAULI
- XV. **El arte del realismo y del impresionismo en el siglo XIX**, por el Prof. E. WALDMANN. (*En prensa*).
- XVI. **Arte del siglo XX**, por el Dr. K. EINSTEIN.

Dieciséis tomos, tamaño 28 x 20 centímetros, ricamente encuadernados, cada uno de los cuales contiene unas 700 ilustraciones en negro y numerosas láminas en huecograbado y a todo color. Cada volumen ofrece una introducción escrita por un especialista en el ciclo artístico respectivo. Los estudios que hacen referencia al arte español son debidos a eminentes investigadores nacionales.

Precio de cada tomo suscribiéndose a la obra completa. Ptas. 75
Precio de cada tomo suelto . . . . . » 80

Solicite folleto ilustrado y las condiciones de suscripción de esta obra, que enviamos gratis

De venta en todas las librerías y en: **EDITORIAL LABOR, S. A.**

BARCELONA: Provenza, 84 - 88

MADRID: Pl. Independencia, 4

Ediciones de LA COMETA

==== VOLUMENES PUBLICADOS: ====

GABRIEL MIRÓ: SEMANA SANTA. Con bojes en colores de J. G. DARAGNÉS. Edición de 100 ejemplares en papel *de Arches* con la filigrana de LA COMETA como sigue:

Núms. 1 a 5, Pts. 1.500 (agotados);
Núms. 6 a 15, con una serie completa de grabados, Pts. 1.000;
Núms. 16 a 100, Pts. 600.

CALDERÓN DE LA BARCA: EL ALCALDE DE ZALAMEA. Ilustrado con litografías de José TOGORES. Edición de 225 ejemplares como sigue:

Núms. 1 a 5, en papel *Japón nacarado*, Pts. 1.000 (agotados);
Núms. 7 a 12, en papel *Japón antiguo*, con dos series de las ilustraciones en colores, una en papel *Japón extradelgado* y la otra en papel *China*, Pts. 750 (sólo queda por vender un ejemplar);
Núms. 13 a 27, en papel *Japón imperial*, con una serie en negro de las ilustraciones en papel *China*, Pts. 550;
Núms. 28 a 225, en papel *de Arches*, con la filigrana de LA COMETA, Pts. 250.

CALDERÓN DE LA BARCA: LA VIDA ES SUEÑO. Con grabados en madera en colores de E. C. RICART. Edición de 225 ejemplares como sigue:

Núms. 1 a 5, en papel *Japón nacarado*, Pts. 1.000 (agotados);
Núms. 7 a 12, en papel *Japón antiguo*, con una serie en negro de los grabados en papel *China* y otra en colores en papel *Japón extradelgado*, Pts. 750 (sólo queda por vender un ejemplar);
Núms. 13 a 27, en papel *Japón imperial*, con una serie en negro en papel *China*, Pts. 550;
Núms. 28 a 200, en papel *de Arches*, con la filigrana de LA COMETA, Pts. 250.

PEDRO A. DE ALARCÓN: EL SOMBRERO DE TRES PICOS. Con ilustraciones al aguafuerte de XAVIER NOGUÉS. Edición de 250 ejemplares como sigue:

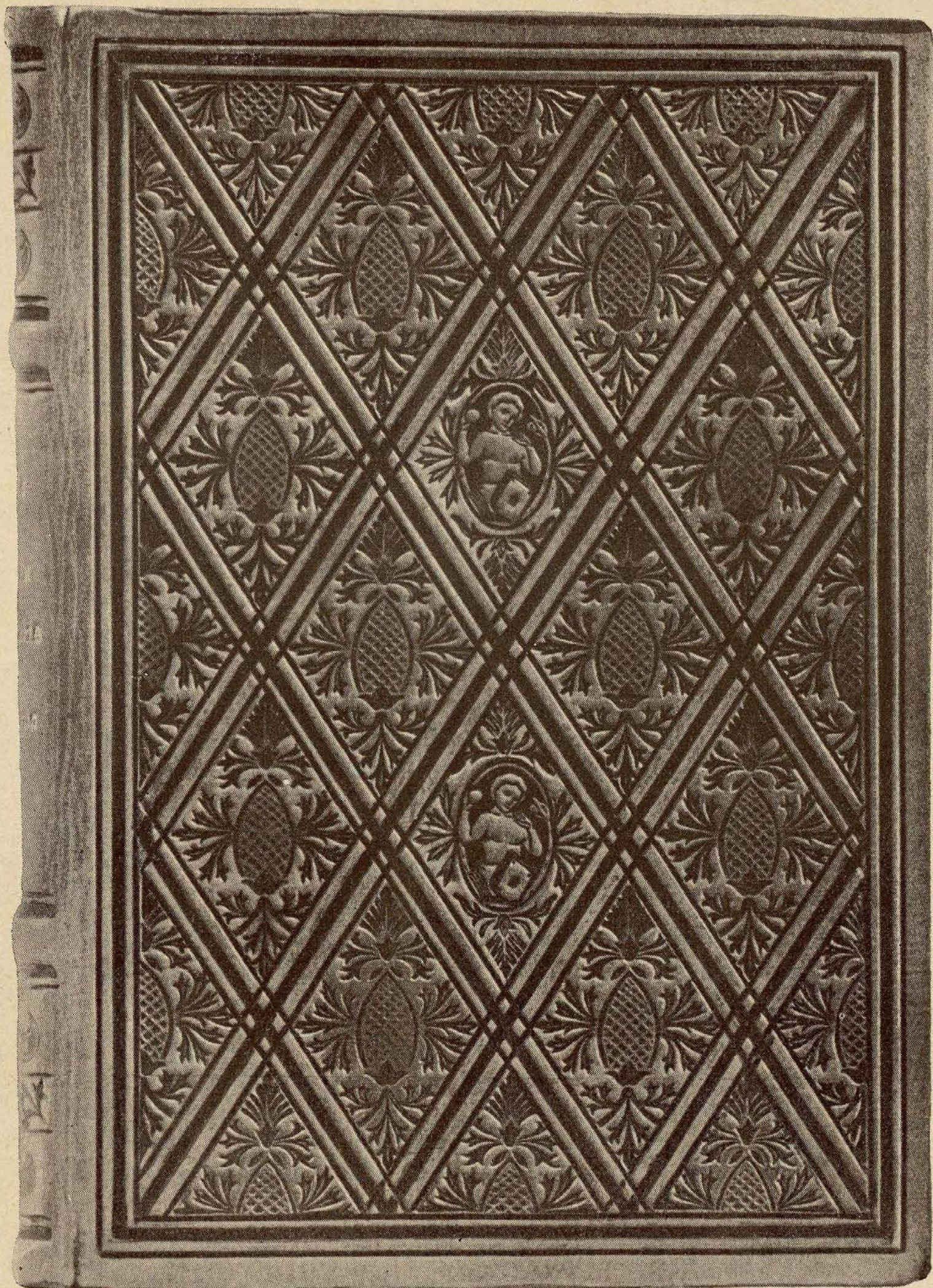
Núms. 1 a 5, en papel *Japón nacarado*, Pts. 1.000 (agotados);
Núms. 6 a 12, en papel *Japón antiguo*, con el cobre de una ilustración, una serie de grabados en papel *Japón nácar delgado* y otra en papel *China*, Pts. 750 (sólo queda por vender un ejemplar);
Núms. 13 a 27, en papel *Japón imperial* con una serie de grabados en papel *China*, Pts. 550;
Núms. 28 a 250, en papel *de Arches* con la filigrana de LA COMETA, Pts. 250.

EDUARDO MARQUINA: ELEGÍAS. Con ilustraciones a la punta seca de LAURA ALBÉNIZ. Edición de 175 ejemplares como sigue:

Núms. 1 a 5, en papel *Japón nacarado*, Pts. 1.000 (agotados);
Núms. 8 a 12, en papel *Japón antiguo*, con el cobre de una ilustración y una serie de grabados impresa en papel *Japón extradelgado*, Pts. 750 (sólo queda por vender un ejemplar);
Núms. 13 a 27, en papel *Japón imperial*, con una serie de grabados, Pts. 550;
Núms. 28 a 175, en papel *de Arches*, con la filigrana de LA COMETA, Pts. 250.

Para facilitar la adquisición de estos libros se ha constituido la asociación de los Amigos de la Cometa limitada a 100 miembros. Solicite Vd. condiciones para la inscripción y el prospecto especial de estas obras en carta dirigida a

GUSTAVO GILI - Editor. Enrique Granados, 45 - BARCELONA

Encuadernación gótica ejecutada con
hierros a mano en los Talleres de la
CASA MIQUEL-RIUS
CALLE MALLORCA, 207-209 : BARCELONA

LLIBRERIA D'OCASIÓ **DUBÀ**
ARIBAU, 17 - TELÈFON 31659

UNA DE LES CASES MES BEN ASSORTIDES DE BARCELONA

Oferta especial als lectors de
PAPYRUS:

Diego Velázquez. 50 planches d'après ses œuvres les plus célèbres. Introduction par Paul Lafond. Paris, Goupil et Cie., 1906. Gran in-fol. Amb nombroses il·lustracions. Edició de 500 exemplars numerats.

Luxosa relligadura en plena pell amb rica decoració en mosaic, rodes i petits ferros en fret i daurats. Pts. 1.300.

Goya y Lucientes. 50 planches d'après ses œuvres les plus célèbres. Introduction par Paul Lafond. Paris, Goupil et Cie., 1910. Gran in-fol. Profusament il·lustrat.

Edició de 500 exemplars numerats.

Bellíssima relligadura en pell plena ricament decorada amb mosaic i petits ferros daurats. Pts. 1.500.

Wilpert (Joseph). Die römischen Mosaiken und Malereien der kirchlichen Bauten vom IV-XIII Jahrhundert. Freiburg i Br., 1917. 4 vols. Gran in-fol. Amb moltes il·lustracions. Relligats. Pts. 3.000.

Biblia Sacra Vulgatæ editionis Sixti V. Pont. Max. jussu recognita et Clementis VIII auctoritate edita. Ab artificibus hisce temporibus vigentibus ornata. Amstelodami, Typis S. A. quæ dicitur «Biblia Illustrata», s. a. (¿1901?). 3 volums gran, in-fol ricament il·lustrats i relligats. Pts. 1.500.

Biblia (Antiguo Testamento). Trad. del hebreo al castellano por Rabi Mose Arragel de Guadalfajara (1422-1433?) y publicada por el Duque de Berwick y de Alba. (Madrid?), Imprenta Artística, 1920-22. 2 vols. gran in-fol amb reproduccions de les miniatures del manuscrit original. Relligat. Pts. 750.

VIDRE

Resum de la història del vidre. Catàleg de la Col·lecció
ALFONS MACAYA
per J. Gudiol Ricart i P. M. de Artíñano. Barcelona, 1935

Importantíssima obra, lloada unànimement per la crítica.

Edició catalana de 250 exemplars en paper de fil numerats.

Un volum in-fol amb 270 pàgs. i 304 gravats dintre i fora del text, relligat en
tela ..... Pts. 100

Exemplars amb rica relligadura en pell plena decorada amb ferros daurats Pts. 200

===== De venda a les principals llibreries =====

VIDRIO

Resumen de la historia del vidrio. Catálogo de la Colección
ALFONSO MACAYA
por J. Gudiol Ricart y P. M. de Artíñano. Barcelona, 1935

Importantísima obra, alabada unánimemente por la crítica.

Edición castellana de 250 ejemplares en papel de hilo, numerados.

Un volumen in-folio con 270 páginas y 304 grabados dentro y fuera del texto,
encuadernado en tela ..... Pts. 100

Ejemplares con rica encuadernación en piel plena, decorada con hierros do-
rados ..... Pts. 200

===== En venta en las principales librerías =====

GLASS

Compendium of the History of Glass. Catalogue of the Collec-
tion ALFONS MACAYA
by J. Gudiol Ricart & P. M. de Artíñano. Barcelona, 1935

Very important work, unanimously praised by the critique.

Edition in Catalan language of 250 copies on hand made paper, numbered.

Edition in Spanish language of 250 copies on hand made paper, numbered.

One copy in-fol of 270 pages and 304 illustrations, plates and figures in text,
bound in cloth ..... Pts. 100

Copies with rich leather binding gilt ..... Pts. 200

On sale: Important booksellers.

HISTORIA DEL ARTE HISPÁNICO

POR EL

Marqués de Lozoya

Catedrático de Historia de España
y de Historia del Arte en la
Universidad de Valencia

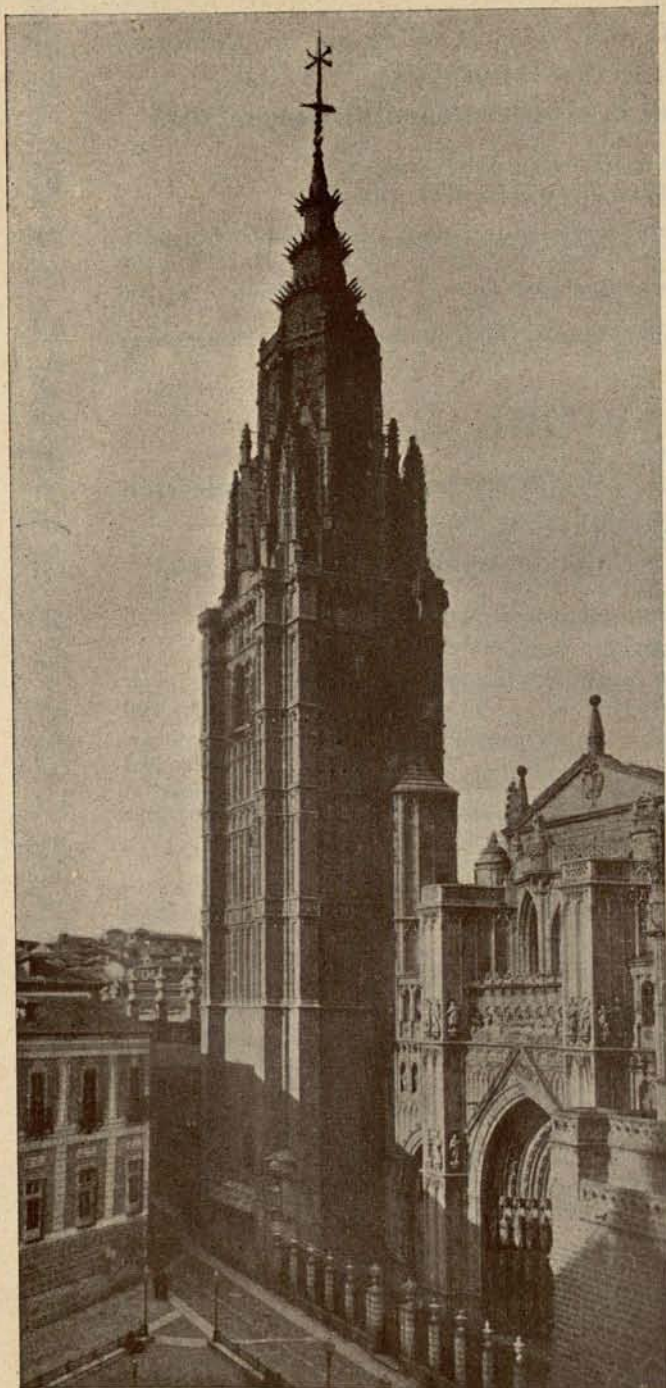
Animados por el éxito alcanzado por nuestra "Historia del Arte" de Pijoan, y teniendo en cuenta que en aquel vastísimo trabajo a través de todas las épocas y pueblos no pudo darse la debida extensión al estudio de las artes en la Península Ibérica, hemos decidido la publicación de una nueva obra que, consagrada exclusivamente a historiar la vida del arte hispánico, venga a ser, bajo este aspecto, como un complemento el más adecuado de la monumental obra de Pijoan. Para llevar a cabo esta labor, nadie nos ha parecido más indicado que el señor Marqués de Lozoya, catedrático de Historia de España y de Historia del Arte en la Universidad de Valencia.

Constará de cuatro tomos en cuarto mayor. Publicados el primero y segundo, con un total de 1.192 páginas, ilustrados con 1.226 grabados y 93 láminas a varias tintas. Precio de cada tomo encuadernado en tela, 66 pesetas.

Publicada por
SALVAT EDITORES S. A.
Mallorca, 41 - 49 : Barcelona

Torre de la catedral de Toledo.

Muestra de los grabados que ilustran la obra.

La perfecta combinación de biógrafo y biografada

STEFAN ZWEIG

*El biógrafo contemporáneo más famoso,
el autor de María Antonieta y*

MARÍA ESTUARDO

La reina que por amor despreció un reino

Reina de Escocia por derecho divino, reina de Francia por matrimonio, esta hermosa y romántica mujer hubiera podido apoderarse del trono de Inglaterra y crear un nuevo Imperio. Pero amaba a Bothwell, el siniestro conde escocés, y se lo jugó todo por su pasión arrolladora. Lo que significa este amor para María Estuardo, para la rígida reina Isabel, para la Historia del mundo, lo revela claramente Stefan Zweig en «la obra más dramática y más intensa de la época». Con la misma claridad y el mismo juicio certero que caracteriza su inolvidable «María Antonieta», ha re-creado ahora un país, una época, una mujer. «La más bella y verídica de todas las biografías de la reina de Escocia».

Un grueso volumen, ilustrado, en rústica, 15 ptas.; en tela, 20 ptas.

El acontecimiento literario de 1936

MARÍA ESTUARDO

EDITORIAL JUVENTUD S.A. — BARCELONA

Bibliòfils! Bibliotecaris!
Professors! Estudiants!

Si cerqueu algun llibre rar o esgotat...

Si voleu estar al corrent de les darreres novetats editorials espanyoles i estrangeres...

Si cerqueu números esgotats o atrassats de revistes i periòdics nacionals o estrangers, així com si voleu subscriureus-hi i rebre regularment...

Si voleu augmentar vostres col·leccions de llibres, gravats, autògrafs i dibuixos...

Si voleu fer un present de qualitat...

Passeu vostres comandes i vostres Desiderata, que seràn executats ràpidament i en condicions de preu immillorables, a:

JOSEP PORTER

LLIBRETER

Montesión, 3 bis, pral. Telèfon 16792

BARCELONA

Apartat de Correus 574. Adressa telegràfica i cablegràfica «Porteliber»

Posseïm un dels més importants stocks d'Espanya en obres antigues i modernes de totes les rames del saber, que augmentem i renovem cada dia amb l'adquisició de col·leccions i biblioteques.

Catàlegs gratis a qui els demani.

Comprem i paguem a preus sense competència biblioteques i llibres de tota mena, gravats, autògrafs, dibuixos i papers vells que tinguin algun interès històric, literari artístic o de curiositat.

«El Col·leccionista»

LLIBRES I GRAVATS D'OCASIO

Arcs, 3 - Tel. 24960

La casa que ven a més baix preu de Barcelona